

DEPARTAMENTO DE LATÍN

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

CURSO 2022-2023

I.E.S. ARCEBISPO XELMÍREZ I

IES ARCEBISPO XELMÍREZ I

DEPARTAMENTO DE LATÍN

CURSO 2022-2023

ÍNDICE

1.- CONTEXTUALIZACIÓN	PÁX. 3
2.- INTRODUCCIÓN	PÁX. 4
3.- DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	PÁX. 5
4.- OBXECTIVOS XERAIS PARA ESO E BACHARELATO	PÁX. 6
5.- LATÍN II DE 2º DE BACHARELATO	PÁX. 8
5.1.- OBXECTIVOS	PÁX. 8
5.2.- TEMPORALIZACIÓN	PÁX. 9
5.3.- PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	PÁX. 18
5.4.- CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN	PÁX. 19
5.5.- GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	PÁX. 20
5.6.- CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS	PÁX. 22
5.7.- MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	PÁX. 22
6.- LATÍN DE 4º DE ESO	PÁX 24
6.1.- OBXECTIVOS	
6.2.- TEMPORALIZACIÓN	PÁX 24
6.3.- PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	PÁX 31
6.4.- CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN	PÁX 31
6.5.- GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	PÁX 32
6.6.- CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS	PÁX 34
6.7.- MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	PÁX 34
6.8.- CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN	PÁX. 35
7.- RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES	PÁX. 36
8.- AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE	PÁX. 37
9.- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	PÁX. 37
10.- ELEMENTOS TRANSVERSAIS	PÁX. 37
11.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	PÁX. 38
12.- INFORMACIÓN ÁS FAMILIAS	PÁX. 38
13.- REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS PARA A MELLORA DOS RESULTADOS ACADÉMICOS	PÁX. 38
14.- PLAN DE CONTINXENCIA PARA UN ENSINO SEMIPRESENCIAL	PAX. 39
15.- PLAN DE CONTINXENCIA PARA UN ENSINO NON PRESENCIAL	PAX. 39

1.-CONTEXTUALIZACIÓN

O **I.E.S. ARCEBISPO XELMIREZ I** está situado practicamente no centro histórico da localidade de Santiago de Compostela, na provincia de A Coruña, o que permite acceder ao alumnado a gran variedade de recursos culturais, actividades deportivas e de lecer, servizos sociais, sanitarios, etc. Unha boa parte da poboación exerce a súa actividade ao redor dos servizos, cultura e actividades afíns e no pequeno comercio. Nunha alta porcentaxe das familias do Centro tanto os pais como as nais traballan.

No Centro impártense os seguintes ensinamentos: - E.S.O. - Bacharelato - E.S.A. - Bacharelato Adultos - Ciclo medio de Video disc-jockey e son - EBI I - EBI II - FP Básica.

En canto ao equipamento e servizos do Centro o IES XELMÍREZ I dispón dos seguintes recursos espaciais:

- Biblioteca Xeral, dotada de libros de consulta e lectura, cunha capacidade para 80 persoas. Dispón tamén de servizo de empréstimo durante o horario lectivo e conta con subscricións a revistas de interese.
- Biblioteca Antiga e Arquivo Histórico que recolle un fondo de 5000 volumes. Ten acceso restrinxido.
- Museo: o legado histórico que posúe o Instituto Xelmírez I está constituído pola Biblioteca Antiga e por un laboratorio-museo que contén máis de 540 pezas ou pequenas coleccións que conformaron no seu día o laboratorio de química e os gabinetes de física e de historia natural do Instituto. Os obxectos conservados constitúen tanto polo seu número como polo seu estado de conservación, unha das máis completas mostras do material científico de segunda ensinanza do século XIX. Está aberto a todos os cidadáns que o desexen visitar.
- Aulas de idiomas (para francés e inglés) equipadas con DVD, vídeo, TV, equipo de música, ordenador, canón de vídeo, taboleiro dixital (nalgúns aulas), e conexión a internet.
- Aulas de informática equipadas con ordenadores con acceso a Internet e canón de vídeo. ▪ Aula de tecnoloxía.
- Aula de música, equipada con taboleiro dixital.
- Aula de artes plásticas e visuais.
- Laboratorios de: Física, Química e Ciencias Naturais.
- Laboratorio de fotografía (ciclo medio).
- Departamento de orientación: fundamentalmente encárgase de dar apoio ao proceso de ensino-aprendizaxe, centrado sobre todo na atención á diversidade; asesoramento e apoio aos alumnos con necesidades educativas específicas, atención a pais e nais e outras actividades que lle son propias.
- Aula multiusos, de nova creación, con capacidade para máis de 100 persoas con dotación de canón de vídeo e ordenador.
- Salón de actos: ten un aforo de 420 butacas; está dotado de canón de vídeo para a proxección de películas e un equipo básico de son.
- Pavillón polideportivo.
- Servizo de reprografía e informática.

Igual que no curso anterior o xefe deste Departamento unipersonal, impartirá clase nun grupo de Latín I 1º Bacharelato, e un grupo de Latín II 2º Bacharelato; tamén un grupo de Grego I e un grupo de Grego II (os catro de ensino de adultos). Como novidade, neste curso, a profesora Catalina Lorenzo Fuentes, xefa do Departamento de grego, impartirá as mesmas materias máis Latín 4ºESO nos correspondentes grupos de ensino ordinario. O horario docente do xefe do Departamento de Latín completase cun grupo de Inglés dentro do Ámbito da comunicación ESA-3.

2.- INTRODUCCIÓN

A materia de Latín, presente no currículo de Educación Secundaria Obrigatoria e no de Bacharelato supón un achegamento específico á lingua e á cultura de Roma e, consecuentemente, ao mundo antigo. O seu estudo ofrécese a partir de contidos lingüísticos e culturais, complementarios entre si e unidos polo seu carácter de achegas substanciais do que se coñece como herdanza clásica. Todas as linguas da Europa occidental incrementaron os seus recursos expresivos, en todas as épocas, mesmo na actualidade, coa adopción de palabras de orixe latina. Esa calidade de achega e continuidade na sociedade actual debe guiar a súa presentación e dar sentido ao seu estudo. A adquisición de capacidades básicas e o logro dos obxectivos da etapa deberán estar no horizonte dos dous obxectivos primordiais que persegue esta materia: iniciar un estudo básico da lingua que é nexa e está na orixe do amplo grupo das linguas romances e coñecer os aspectos máis relevantes da sociedade e da cultura romanas para poder relacionalos cos do mundo actual. O primeiro obxectivo axuda a mellorar o coñecemento e uso das propias linguas como instrumento primordial de aprendizaxe e comunicación; o segundo achega unha interpretación máis ponderada da sociedade actual. A lingua latina é unha das máis importante achegas do mundo clásico á civilización occidental, polo que é razoable que os contidos propiamente lingüísticos ocupen un espazo moi considerable e substancial da materia. Por evolución ou por influencia léxica o latín está presente nas linguas que utilizamos ou nas que son obxecto de aprendizaxe para as alumnas e os alumnos. O estudo do sistema da lingua latina como modelo de lingua flexiva permite, a través da comparación, unha reflexión profunda sobre os elementos formais e os mecanismos sintácticos das linguas de uso do alumnado. O coñecemento, sequera básico, do Latín fai posible entender as linguas de orixe romance como o resultado concreto dunha evolución, e apreciar en que medida a súa estrutura e o seu léxico están en débeda coa lingua da que proceden. Pola súa banda, a práctica da tradución constitúe unha experiencia de investigación que precisa da lóxica do pensamento, favorece a memoria e potencia os hábitos de disciplina no estudo, co que se razoa mellor e se aprende a aprender. Neste sentido, parece recomendable comezar o estudo do Latín en 4º de E.S.O. mediante un método natural no que as regras morfosintácticas se deduzan da práctica da lectura e da tradución e que a súa aprendizaxe sistemática constitúa unha segunda fase xa máis complexa e abordable nos cursos de Bacharelato O estudo da historia e evolución da lingua latina e da formación das palabras dota o alumnado dos coñecementos necesarios para entender a evolución lingüística, determinar os procesos de cambio fonético e semántico e ilustrar os procedementos que actúan na formación do léxico, ao mesmo tempo que enriquece o seu vocabulario. O alumnado, ao falar calquera lingua románica, debe ter conciencia de estar mantendo vivos moitos séculos de civilización co Latín como nexa unificador. Ademais, a materia aborda o coñecemento do marco xeográfico e histórico e dos aspectos máis relevantes da sociedade romana e clásica en xeral, desde a que se transmitiron modos de vida, institucións e creacións literarias, técnicas e artísticas que están na base da configuración e do progreso de Europa. Ese coñecemento supón un referente necesario no que rastrexar os antecedentes históricos da organización social ou a delimitación dos dereitos das persoas. A cultura que modelou o noso presente e impregna boa parte dos nosos canons estéticos é tamén transmisora de valores universais, que entroncan a nosa herdanza cultural coas raíces do mundo clásico. A funcionalidade e a utilidade dos coñecementos básicos sobre a lingua latina e a cultura clásica en diversos contextos de aprendizaxe guiará o tratamento dos contidos e a selección de obxectivos. Por esta razón, tentarase que o Latín sirva para a consecución dos obxectivos e desenvolvemento das capacidades e competencias propostos para cada etapa.

3.- DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

O estudo do Latín contribúe dun xeito claro ao desenvolvemento da **competencia en comunicación lingüística**: o coñecemento da estrutura da lingua latina posibilita unha comprensión profunda da gramática funcional das linguas europeas de orixe romance e doutras que comparten co Latín o carácter flexivo, ou recibiron unha achega léxica importante da lingua latina.

A interpretación dos elementos morfosintácticos e de vocabulario e a práctica da tradución e da retroversión supoñen a adquisición da habilidade para recoller e procesar a información dada e utilizala apropiadamente. O coñecemento dos procedementos para a formación das palabras e os fenómenos de evolución fonética colabora eficazmente á ampliación do vocabulario básico e potencia a habilidade para utilizar a linguaxe como instrumento de comunicación. O coñecemento das etimoloxías grecolatinas proporciona a comprensión e incorporación dun vocabulario culto e explica o vocabulario específico de termos científicos e técnicos. O coñecemento da historia e evolución da lingua latina fomenta o ser consciente da variabilidade das linguas a través do tempo e dos diferentes ámbitos xeográficos e sociais, así como do diálogo entre as culturas; igualmente o interese e o respecto por todas as linguas, incluíndo as antigas e as minoritarias, e o rexeitamento dos estereotipos baseados en diferenzas culturais e lingüísticas.

Co coñecemento do patrimonio arqueolóxico e artístico romano no noso país e en Europa esta materia potencia o aprecio e goce da arte como produto da creación humana e como testemuño da historia, á vez que fomenta o interese pola conservación dese patrimonio. Roma é a referencia para facer unha valoración crítica de creacións artísticas posteriores inspiradas na cultura e na mitoloxía grecolatinas, a meirande parte da iconografía difundida polos medios de comunicación e que inunda Internet ten a súa orixe no repertorio clásico. A linguaxe científica e tecnolóxica ten unha débeda permanente coa lingua latina ou grega clásicas e a **competencia básica en ciencia e tecnoloxía** comeza pola comprensión e aprehensión da súa linguaxe. O coñecemento do mundo clásico e da súa continuidade favorece a interpretación da literatura posterior, na que perduran temas, arquetipos, mitos e tópicos e desenvolve o interese pola lectura, a valoración do carácter estético dos textos e o amor pola literatura, contribuíndo, pois, ao logro da **competencia en conciencia e expresión cultural**. Desde o coñecemento das Institucións e o modo de vida dos romanos, que son o referente histórico de organización social, de participación dos cidadáns na vida pública e da delimitación dos dereitos e deberes das persoas e das colectividades, a disciplina de Latín sitúase no ámbito e no contorno dunha Europa diversa pero unida polo seu pasado e polo seu presente como una contribución imprescindible cara a lograr a **competencia social e cívica**. O coñecemento das desigualdades existentes nesa sociedade favorece unha reacción crítica ante a discriminación pola pertenza a un grupo social ou étnico determinado, ou pola diferenza de sexos. Foméntase así no alumnado unha actitude de valoración da participación cidadá, da negociación o diálogo fronte aos conflitos e da necesidade de acadar leis iguais para todos e construír sociedades máis xustas, tolerantes e felices. Coa busca, selección crítica, e tratamento da información, recorrendo a fontes variadas, coa aplicación de técnicas de síntese, coa identificación de palabras clave e coa distinción entre ideas principais e secundarias y mediante a elaboración e presentación de traballos a través de medios informáticos favorécese a **competencia dixital**, á cal se contribuirá desde todas as materias do currículo. Cómpre amosar a importancia dunha utilización crítica das tecnoloxías da información e a comunicación como instrumento que universaliza a información e como unha ferramenta para a comunicación do coñecemento adquirido. O estudo do Latín, propicia a disposición e a habilidade para organizar a aprendizaxe e favorece as destrezas de autonomía, disciplina e reflexión, exercitando a memoria mediante a recuperación de datos e situando o proceso formativo nun contexto de rigor lóxico que promove o desenvolvemento paulatino das **competencias de aprender a aprender e de autonomía e iniciativa persoal** froito do recurso continuado a procedementos que exixen planificar, avaliar distintas posibilidades e tomar decisións. O traballo cooperativo e a posta en común dos resultados implica valorar as achegas doutros compañeiros, aceptar posibles erros, comprender a forma de corrixilos e non renderse ante un resultado inadecuado. En definitiva, ofrece posibilidades de mellora e fomenta o afán de superación.

4.- OBXECTIVOS XERAIS PARA ESO E BACHARELATO

A **Educación Secundaria Obrigatoria** contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

- a)** Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b)** Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c)** Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d)** Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e)** Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f)** Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g)** Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h)** Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatur
- i)** Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l)** Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- m)** Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exerciciodeste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

O **Bacharelato** contribuirá a desenvolver no alumnado as capacidades que lle permitan:

a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.

b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.

c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.

d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.

f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.

g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.

h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.

i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade.

l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.

- m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural e persoal.
- ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
- o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
- p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

5.- LATÍN II DE 2º DE BACHARELATO

5.1.- OBXECTIVOS

A disciplina de Latín no Bacharelato ten como obxectivo xeral aportar á formación dos alumnos e alumnas o coñecemento das bases lingüísticas, históricas e culturais da civilización occidental, que para o nivel de 2º de Bacharelato se materializa nos seguintes obxectivos específicos:

- 1.- Afondar no coñecemento da morfoloxía nominal e verbal latina. 2.- Afondar no coñecemento da sintaxe dos casos.
- 3.- Afondar na sintaxe oracional, especialmente na subordinación.
- 4.- Ampliar o nivel de asimilación, competencia e comprensión do léxico latino e capacitar aos alumnos no uso apropiado e eficaz do dicionario.
- 5.- Recoñecer as construcións sintácticas complexas máis especificamente latinas: ablativo absoluto, participio concertado, *cum* histórico, infinitivo, xerundio e xerundivo, etc.
- 6.- Profundar nas técnicas de tradución e interpretación de textos de autores latinos dunha certadificultade.
- 7.- Coñecer os xéneros e autores máis representativos da literatura latina e realizar lecturas comprensivas de obras ou pasaxes seleccionadas.
- 8.-Ampliar aspectos de cultura e civilización.
- 9.-Recoñecer elementos da lingua latina que evolucionaron ou que permanecen nas nosas linguas e continuar afondando no coñecemento e comprensión de latinismos e locucións latinas.

5.2.- TEMPORALIZACIÓN

1ª AVALIACIÓN

<p>1. Repaso das declinacións e as súas particularidades. Substantivos irregulares.</p> <p>2. O adxectivo. Comparativos e superlativos. Formas irregulares. Repaso.</p>	<p>LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías gramaticais e sinala os trazos que as distinguen.</p> <p>LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes.</p> <p>LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.</p> <p>LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose dun dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declinaas e sinala o seu equivalente en galego e castelán.</p>
<p>2. Repaso e ampliación da morfoloxía pronominal.</p>	<p>LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.</p>
<p>3. Repaso da conxugación regular e do verbo SUM e os seus compostos. Conxugación perifrástica.</p>	<p>LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose co dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e castelán.</p>
<p>4. Verbos irregulares: VOLO, NOLO, MALO</p>	
<p>5. Sintaxe. Reglas de concordancia. Ampliación.</p>	<p>LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.</p> <p>LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e castelán.</p>

6. Oración simple e oración composta.	<p>LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónas con construcións análogas existentes n outras linguas que coñeza</p> <p>LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sin ala exemplos nos textos e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.</p>
7. Valores dos casos. Repaso e ampliación.	LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.
<p>8. A oración de infinitivo. Repaso e ampliación.</p> <p>9. A oración de relativo. Repaso. Oracións relativas adverbiais. Relativo con valor de demostrativo.</p> <p>10. Usos do participio. Repaso e ampliación.</p> <p>11. Xerundio, xerundivo e supino. Repaso e ampliación.</p> <p>12. A oración subordinada.</p>	<p>LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónas con construcións análogas existentes n outras linguas que coñeza.</p> <p>LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónas para traducilos coos seus equivalentes en galego e castelán.</p> <p>LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sin ala exemplos nos textos e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.</p> <p>LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.</p>
13. Transmisión da literatura clásica.	<p>LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.</p> <p>LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos de literatura contemporánea.</p>

<p>14. Xéneros literarios: a Épica e a Fábula latinas.</p>	<p>LA2B4.2.1. Describe as características esenciais da épica e da fábula latinas.</p> <p>LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina.</p> <p>LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da épica e da fábula latinas, encádraos no seu contexto cultural e cita e explica as súas obras máis coñecidas.</p> <p>LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.</p> <p>LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina e n textos de autores/as contemporáneas/os, e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.</p>
<p>16. Toponimia galega de orixe latino.</p>	<p>LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras do léxico común e especializado do galego e do castelán.</p>
<p>17. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. Derivación e composición. Sufixos e prefixos latinos.</p> <p>Latinismos máis frecuentes nos rexistros culto e científico.</p>	<p>LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e castelán.</p> <p>LLA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado</p> <p>LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e castelán.</p> <p>LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.</p> <p>LA2B6.2.2. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.</p>

<p>18. Evolución do latín ao galego e castelán: consoantes e grupos consoánticos.</p>	<p>LA2B1.1.1 Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e no outro caso.</p> <p>LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras de evolución fonética.</p> <p>LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilustra con exemplos.</p>
<p>19. Orientacións para o manexo do dicionario.</p>	<p>LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis adecuado na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor para unha correcta tradución do texto.</p>
<p>20. Técnicas de tradución.</p>	<p>LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.</p>
<p>21. Comentario de textos.</p>	<p>LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.</p> <p>LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.</p> <p>LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.</p>

SEGUNDA AVALIACIÓN

1. Verbos irregulares: EO, FERO, FIO.	LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose e co dicionario calquera tipo de formas verbais, co nxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e castelán.
2. Oracións interrogativas indirectas. 3. Oracións condicionais.	LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza. LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.
4. Valores dos casos. Ampliación.	LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.
5. Verbos de temor, rogo e dúbida.	LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza.
6. Adverbios, preposicións e conxuncións.	LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías gramaticais e sinala os trazos que as distinguen. LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes. LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.

<p>7. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. Derivación e composición. Sufixos e prefixos latinos. Latinismos máis frecuentes nos rexistros culto e científico.</p>	<p>LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e castelán.</p> <p>LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.</p> <p>LA2B6.2.2. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.</p> <p>LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras do léxico común e especializado do galego e do castelán.</p>
<p>8. Evolución do latín ao galego e castelán: vogais (1).</p>	<p>LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.</p> <p>LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras de evolución fonética.</p> <p>LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilustra con exemplos.</p>
<p>9. Xéneros literarios: a Historiografía e a Oratoria. Influencia na literatura europea.</p>	<p>LA2B4.2.1. Describe as características esenciais da historiografía e da oratoria latinas.</p> <p>LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras.</p> <p>LA2B4.3.2. Nomea autores representativos destes xéneros e encádraos no seu contexto cultural e cita e explica as súas obras máis coñecidas.</p> <p>LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúalos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.</p> <p>LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos posteriores.</p>
<p>10. Máximas e expresións latinas de uso actual.</p>	<p>LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións latinas.</p>
<p>11. Toponimia galega de orixe latina.</p>	<p>LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras do léxico común e especializado do galego e do castelán.</p>

12. Técnicas de tradución.	LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.
13. Comentario de textos.	<p>LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.</p> <p>LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.</p> <p>LAB5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.</p>

TERCEIRA AVALIACIÓN

1. Verbos defectivos.	LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose co dicionario calquera tipo de formas verbais, coñxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e castelán.
2. Cadro completo das oracións subordinadas. Nexos máis importantes.	<p>LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza.</p> <p>LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e castelán.</p> <p>LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.</p> <p>LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.</p> <p>oracións e as construcións sintácticas latinas, e rela</p>
3. Consecutio temporum.	
4. Valores dos casos. Ampliación.	

<p>5. Xéneros literarios: a Lírca e a Comedia latinas.</p>	<p>LA2B4.2.1. Describe as características esenciais da lírica e da comedia latinas.</p> <p>LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina.</p> <p>LA2B4.3.2. Nomea autores representativos, encádrados no seu contexto cultural e cita e explica as súas obras máis coñecidas.</p> <p>LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúalos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.</p> <p>LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneas/os, e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.</p>
<p>6. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. Derivación e composición. Sufixos e prefixos latinos. Latinismos máis frecuentes nos rexistros culto e científico.</p>	<p>LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e castelán.</p> <p>LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.</p> <p>LA2B6.2.2. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.</p> <p>LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras do léxico común e especializado do galego e do castelán.</p>

7. Evolución do latín ao galego e castelán: vogais (2)	<p>LA2B1.1.1 Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.</p> <p>LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras de evolución fonética, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino.</p> <p>LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilustra con exemplos.</p>
8. Toponimia galega de orixe latina.	LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras do léxico común e especializado do galego e do castelán.
9. Locucións latinas de uso habitual en galego e castelán.	LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que se mantiveron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.
10. Técnicas de tradución.	LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.
11. Comentario de textos.	<p>LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.</p> <p>LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.</p> <p>LAB5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos o xénero e o propósito do texto.</p>

5.3- PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN, CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

A **AVALIACIÓN** será **CONTINUA**, especialmente nos aspectos lingüísticos, polo que, na proba da 2ª avaliación, inclúiranse contidos da 1ª e na proba da 3ª avaliación ou **AVALIACIÓN FINAL** inclúiranse os contidos traballados ao longo de todo o curso.

As tres avaliacións que terán lugar ao longo do curso deberán permitir ao profesor coñecer o grao de asimilación por parte dos alumnos dos contidos explicados, realizar un seguimento personalizado do seu proceso de aprendizaxe e determinar as dificultades específicas. Para levar adiante esta avaliación se utilizarán como instrumentos a observación sistemática e a análise das producións dos alumnos (intervencións na clase, traducións, exercicios) e finalmente as probas específicas ou **EXAMES** (dous por avaliación). A atención ás explicacións, a realización das tarefas encomendadas e a participación activa nas **ACTIVIDADES DE AULA** tamén serán obxecto de avaliación e de cualificación.

Como ben se pode deducir dos contidos, o curso oríentase fundamentalmente ao coñecemento por parte dos alumnos da morfoloxía e da sintaxe latinas a partir de textos, sen esquecer os contidos de Literatura latina e outros aspectos lingüísticos máis amplos. A nosa intención é que ao remate do presente curso 2022-2023 os alumnos estean capacitados para interpretar e traducir textos orixinais de autores latinos, identificando os seus elementos morfolóxicos e sintácticos. Pódese deducir do anteriormente dito que os alumnos deberán contar cun mediano coñecemento do léxico latino de uso máis frecuente e que deste coñecemento se derive unha maior capacidade de expresión e comprensión das súas propias linguas, da súa orixe latina e da súa evolución. Como forma específica de pervivencia do Latín nas nosas linguas, adicarase especial atención á comprensión de locucións latinas e a toponimia. Ao remate do curso os alumnos e alumnas tamén deberán estar basicamente habilitados para o uso do dicionario latino.

Haberá probas escritas que consistirán nunha serie de preguntas sobre cada un dos apartados tratados na avaliación: vocabulario, morfoloxía e sintaxe, o mundo clásico, a súa historia e o seu modo de vida. Dúas en cada avaliación. A porcentaxe será de 90% para as probas escritas e 10% para os traballos persoais encargados a cada alumno e para o traballo de clase.

As cualificacións que se reflicten nas avaliacións concederanse en números enteiros.

A nota final que cada alumno acade será a media das cualificacións obtidas en cada avaliación.

No caso de ser negativa esa nota final realizarase unha proba global obrigatoria antes da avaliación final, coa fin de ofrecer unha posibilidade de recuperar a materia. Dita proba versará sobre todos os aspectos da materia explicados ata o momento.

A esta proba final poderán presentarse voluntariamente a subir nota alumnos con avaliación positiva. No caso de que a nota obtida nesta proba fose inferior á media positiva xa acadada, non se terá en consideración a cualificación obtida na proba global; no caso de obter unha cualificación superior, a cualificación final será a media resultante da cualificación positiva xa obtida no curso e a cualificación obtida na proba.

As probas de avaliación consistirán en modelos de exame semellantes as das convocatorias de Probas de Acceso dos anos anteriores, para as dúas primeiras avaliacións do curso, adaptados aos contidos estudados en cada avaliación. Na terceira, os contidos serán os propios da ABAU. A todo isto sumaráselle os traballos persoais e mailo seguimento diario da tradución nas clases.

En 2º Bach está prevista unha semana de exames por avaliación para todas as materias do curso. Durante o mes previo a esta semana evitarase a realización de exames doutro tipo.

5.4.- CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

- a.-** Identificar e analizar en textos latinos de complexidade progresiva e orixinais os elementos da morfoloxía regular e irregular e da sintaxe da oración simple e composta.
- b.-** Traducir textos latinos de complexidade progresiva e orixinais de contidos e xéneros literarios diferentes.
- c.-** Ampliar o coñecemento da sintaxe casual.
- d.-** Identificar os principais xéneros literarios latinos e coñecer as obras e autores máis representativos.
- e.-** Recoñecer e traducir aspectos da morfoloxía e da sintaxe latinas especialmente complexos (formas nominais do verbo, sintaxe do participio latino, conxugación perifrástica, valores das principais conxuncións latinas, xerundio, etc.)
- f.-** Adquirir, mediante a práctica da tradución, a comprensión de locucións latinas e a comparación do léxico latino co das outras linguas que coñezan os alumnos, un vocabulario latino amplo que lles permita unha progresiva independencia do dicionario e que redunde na ampliación do léxico das propias linguas e na súa competencia nelas.
- g.-** Acceder á información que pode proporcionar o dicionario latino mediante a interpretación correcta dos seus signos, abreviaturas, entradas, exemplos, etc. de xeito que o alumno faga uso del razoada e razoablemente.
- h.-** Coñecer a orixe latina da toponimia galega.
- i.-** Interese pola nosa disciplina, atención ás explicacións, realización das tarefas encomendadas e participación activa nas actividades desenvolvidas na aula ou fóra dela.

5.5.- GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

BLOQUE DE CONTIDO	PORCEN TAXE	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
	ASIGNADA AO BLOQUE		
BLOQUE 1 ORIXE	10%	<p>- Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa, e delimitar o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo, recoñecendo as súas características.</p> <p>- Coñecer e aplicar as regras fundamentais da evolución fonética, e explicar os procesos de evolución semántica do latín ao galego e ao castelán partindo dos étimos latinos.</p>	<p>LECTURA DE TEXTOS LATINOS EN VOZ ALTA</p> <p>PROCURA DE INFORMACIÓN NA REDE E INTERPRETACIÓN DE MAPAS LINGÜÍSTICOS</p> <p>REALIZACIÓN DE EXERCICIOS NA AULA</p>
BLOQUE 2 MORFOLOXÍA	20%	<p>- Identificar e declinar sustantivos e adxectivos regulares e irregulares das cinco declinacións e os graos do adxectivo.</p> <p>- Recoñecer as particularidades de sistema pronominal (pronomes persoais, demostrativos, relativos, indefinidos, interrogativos)</p> <p>- Manexar con soltura a conxugación regular e irregular: <i>sum</i> e compostos, <i>volo</i> e compostos, <i>eo, fero, fio</i>, os verbos defectivos, impersoais, depoñentes e semidepoñentes.</p> <p>- Identificar con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais.</p> <p>- Aplicar os coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións coa axuda do dicionario.</p>	<p>REALIZACIÓN DE EXERCICIOS NA AULA</p> <p>TRADUCIÓN DE TEXTOS AXEITADOS</p> <p>EXAMES</p>

<p>BLOQUE 3 SINTAXE</p>	<p>20%</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración. - Coñecer os nomes dos casos latinos e identificar as súas principais funcións na oración, e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente. - Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán. - Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple. - Distinguir as oracións simples das compostas. - Aplicar os coñecementos da sintaxe latina para realizar traducións coa axuda do dicionario. 	<p>REALIZACIÓN DE EXERCICIOS NA AULA</p> <p>TRADUCIÓN DE TEXTOS AXEITADOS</p> <p>EXAMES</p>
<p>BLOQUE 4 LITERATURA</p>	<p>20%</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Describir as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identificalas en textos propostos. - Nomear autores representativos da literatura latina, encadrándoos no seu contexto cultural e coñecer as súas obras máis representativas. - Recoñecer a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as. - Comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais. 	<p>EXAMES</p>
<p>BLOQUE 5 TEXTOS</p>	<p>20%</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Realizar a tradución e interpretación de textos latinos orixinais empregando o dicionario de xeito comprensivo. - Coñecer e aplicar os coñecementos fonolóxicos, morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua latina para a interpretación e tradución de textos. - Identificar as características formais dos textos. 	<p>TRADUCIÓN DE TEXTOS AXEITADOS NA AULA</p> <p>EXAMES</p>

<p>BLOQUE 6 LÉXICO</p>	<p>10%</p>	<p>-Afondar no coñecemento e comprensión de vocabulario latino: léxico literario, científico e filosófico, recoñecendo os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas do alumnado e os procedementos de composición e derivación culta: lexemas, prefixos e sufixos de orixe latina.</p> <p>-Coñecer e empregar axeitadamente locucións e expresións latinas incorporadas á lingua coloquial e á literaria.</p>	<p>REALIZACIÓN DE EXERCICIOS NA AULA</p> <p>EXAMES</p>
-----------------------------------	-------------------	--	--

5.6.- CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

No presente curso 2022-2023 non haberá libro de texto. A profesora proporcionará aos alumnos e alumnas os materiais necesarios: textos orixinais de escritores latinos, apuntamentos, actividades de páxinas web, lecturas de pasaxes pertencen aos xéneros literarios do **BLOQUE 4**. Por outra banda e sempre que sexa posible, as explicacións de clase apoiaranse sobre outros materiais como mapas e manuais diversos. As explicacións na clase de aspectos morfosintácticos se reforzarán mediante a realización de tradución de textos axeitados a elas, que serán corrixidos diariamente polos propios alumnos baixo a supervisión do profesor, que poderá ir apreciando deste modo os niveis de asimilación dos contidos explicados e axeitando o ritmo e os procedementos de explicación ás demandas xerais ou específicas dos alumnos e das alumnas.

Tentaremos promover a capacidade de autoaprendizaxe, de traballar en equipo e aplicar os métodos apropiados de investigación para seguir aprendendo ao longo da vida. Os textos converteranse no punto de partida para traballar simultaneamente os aspectos morfosintácticos da lingua latina, o seu léxico e a súa relación co galego e co castelán, así como os aspectos culturais relacionados. Promoverase a procura de información sobre os temas de **Literatura**, priorizando a utilización das TICS para informarse, aprender e comunicarse con sentido crítico, así como outros materiais de diversa procedencia.

Como consecuencia necesaria da tarefa cotiá da tradución, os alumnos deberán incrementar a súa competencia léxica latina e acadar un uso racional do dicionario, non limitándoo a un elenco de palabras, senón como un manual que pode facilitar e axilizar o traballo de tradución na medida en que se saiba interpretar a abundante información que ofrece. Con este fin, ao longo do curso dedicaranse varias clases ao seu manexo, de xeito que os alumnos comprendan a importancia de identificar as abreviaturas e signos que o dicionario emprega, as diferentes entradas nunha mesma palabra, a interpretación correcta dos enunciados e dos exemplos que o dicionario aporta, etc. Do coñecemento do léxico latino e do traballo das locucións latinas derivarase un maior coñecemento das propias linguas, das regras básicas da evolución e a comprensión de expresións latinas aínda vixentes.

5.7.- MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Empregarase o Dicionario Vox, Latino-Español, Español-Latino.
- Selección de textos traducidos pertencentes aos xéneros literarios propostos para este nivel (Fedro, Tito Livio, Virxilio, Cicerón...).
- Elementos auxiliares de mapas e gráficos da área de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia.
- Equipos auxiliares de reprografía, proxección ou audición.

Selección de filmes:

Troia (2004), Petersen, con Brad Pitt, Orlando Bloom, Eric Bana.

Rómulo e Remo (1961), Sergio Cirbucci, o seu argumento é o que máis se axusta á lenda orixinal. Céntrase na rivalidade entre os dous xemelgos.

Espartaco (1960), Stanley Kubrick

Aníbal (1959), Carlo Bragaglia

Publio Cornelio Escipión, chamado el Africano (1971), Luigi Magni

Xullo César (1953), J.L.Mankiewicz

Cleopatra (1963), J.L.Mankiewicz

Gladiator (2003), Scott, R.

A caída do Imperio romano (1964), Mann, A.

Golfus de Roma (1966), Richard Lester

Selección de páxinas web:

<http://www.mec.es>

<http://www.culturaclasica>

<http://www.unicaen.fr/rome/index2.html> Páxina ofrecida pola Universidade de Caen na que se mostra a maqueta de Roma creada por P. Bigot. Pódense facer tres tipos de visita: xeográfica (por zonas de Roma), temática (edificios segundo a súa función) e histórica (edificios e monumentos agrupados por épocas históricas)

<http://www.pantheon.org/mythica> CLASSICAL SEARCH ENGINES

<http://sms-va.com/mdl-indx/internet.htm> Páxina de recursos de clásicas clasificados por temas.

<http://www.bolchazy.com/others.html> Páxina con enlaces interesantes clasificados en temas.

<http://www.economia.unibo.it/dipartim/stoant/rassegna1/autlat.htm> Páxina moi útil na que se ofrecen por orde alfabética autores latinos.

<http://www.nti.educa.rcanaria.es/clasicas>

<http://www.ireland.iol.ie/~coolmine/typ/romans/intro.html> Inclúe moitos aspectos do mundo romano.

<http://www.rubens.anu.edu.au/classicalindex.html> Estupenda páxina de recursos de arte onde é posible ver en imáxenes, ademais de monumentos e obras coñecidas, os fondos de moitos museos.

<http://www.siue.edu/> Páxina que recolle en imáxenes a historia da vestimenta de tódalas épocas e lugares e, por suposto, tamén de Roma.

<http://www.geocities.com/Athens/Forum/6946/images> Páxina con imáxenes de personaxes da Antigüidade ordenados alfabeticamente.

<http://www.virtualrome.com/virtualtour/virtualtour.html> Recursos para unha visita virtual á Roma actual. Inclúe mapas y acceso directo aos monumentos.

<http://www.personal.psu.edu./users/w/x/wxk116/romeball.html> Interesante percorrido con imáxenes sobre os xogos de pelota que se practicaban na Antigüidade.

<http://www.personal.psu.edu/users/w/x/wxk116/roma/rbgames.html> Descrición dos diversos xogos de mesa que se practicaban en Roma.

<http://argos.evansville.edu> Buscador específico sobre culturas antigas e historia medieval.

<http://www.julen.net/ancient> Páxina de recursos sobre o mundo clásico con breves comentarios sobre cada un deles.

<http://www.uky.edu/ArtsSciences/Classics/gender.html> Materiais para o estudo da muller no mundo antigo.

6.- LATÍN DE 4º DE ESO

6.1.- OBXECTIVOS

A disciplina de Latín na ESO ten como obxectivo xeral axudar aos alumnos a desenvolver unha serie de capacidades en relación co mundo romano e aportar á formación dos alumnos o coñecemento das bases lingüísticas, históricas e culturais da civilización occidental, que para o nivel de 4º de ESO se materializa nos seguintes obxectivos específicos:

- a.- Identificar e relacionar elementos morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua latina que permitan a análise e a tradución de textos sinxelos.
- b.- Desenvolver os hábitos de organización, traballo e disciplina no estudo, a partir dos mecanismos de estruturación mental que implica o proceso de análise e tradución de textos latinos.
- c.- Mellorar a lectura comprensiva e a expresión oral e escrita mediante o coñecemento do vocabulario e as estruturas gramaticais latinas.
- d.- Coñecer a orixe e evolución das linguas romances para valorar os rasgos comúns e a diversidade lingüística como mostra da riqueza cultural dos pobos de Europa.
- e.- Utilizar as regras fundamentais de evolución fonética do latín ás linguas romances e identificar palabras patrimoniais, cultismos e expresións latinas en diferentes contextos lingüísticos.
- f.- Entender o significado do léxico común de orixe grecolatina da propia lingua e comprender vocabulario culto, científico e técnico a partir dos seus compoñentes etimolóxicos.
- g.- Reflexionar sobre os elementos formales e as estruturas lingüísticas das linguas romances coñecidas polo alumno, a través da comparación co latín, modelo de lingua flexiva.
- h.- Coñecer os aspectos relevantes da cultura e a civilización romanas, utilizando diversas fontes de información e diferentes soportes, para identificar e valorar a súa pervivencia no noso patrimonio cultural, artístico e institucional.

6.2.-TEMPORALIZACIÓN

PRIMEIRA AVALIACIÓN:

1. Marco xeográfico da lingua.	LAB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúa en distintos períodos a civilización romana, delimitando o seu ámbito de influencia e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.
2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	LAB.1.2.1. Define o indoeuropeo e reconece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas LAB.1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.
3. Linguas de España: linguas romances e non romances.	LAB1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.

4. Orixe da escritura. Sistemas de escritura.	LAB2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función.
5. Orixe do alfabeto latino.	LAB2.2.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do abecedario latino, sinala as principais adaptacións que se producen en cada unha delas, recoñece os tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan.
6. Pronuncia do latín.	LAB2.3.1. Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta.
7. Formantes das palabras.	LAB3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.
8. Tipos de palabras: variables e invariables.	LAB3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.
9. Concepto de declinación e conxugación.	LAB3.3.1. Define o concepto de declinación e conxugación.
10. Elementos da oración.	LAB4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.
11. Casos latinos.	LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración. LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.
12. Concordancia.	LAB4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.
13. Períodos da historia de Roma.	LAB5.1.1. Distingue as etapas da historia de Roma e explica os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras. LAB5.1.2. Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente. LAB5.1.3. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información. LAB5.1.4. Describe algúns dos principais fitos históricos da civilización latina, e explica a grandes liñas as circunstancias en que teñen lugar e as súas principais consecuencias.

14. Organización política e social de Roma.	LAB5.2.1. Describe os trazos esenciais que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano. LAB5.2.2. Describe a organización da sociedade romana e explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, en comparación cos actuais.
15. Análise morfolóxica e sintáctica.	LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.
16. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.	LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.
17. Iniciación ás técnicas de tradución.	LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.
18. Lectura comprensiva de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.	LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias. LAB6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.
19. Producción de pequenos textos propios en lingua latina.	LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.
20. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia.	LAB7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia. LAB7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.
21. Composición e derivación culta: lexemas, prefixos e sufixos.	LAB7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua. LAB7.3.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.
22. Locucións latinas de uso actual.	LAB7.4.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto axeitado, cando se expresa na súa propia lingua.

SEGUNDA AVALIACIÓN:

1. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	LAB.1.5.1. Identifica e diferencia palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos, en relación co termo de orixe.
2. Nocións básicas de evolución fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e ao castelán.	LAB.1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.
3. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.	LAB3.4.1. Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícaos segundo a súa categoría e a súa declinación. LAB3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.
4.Elementos da oración.	LAB4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.
5.Casos latinos.	LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración. LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.
6. Concordancia.	LAB4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.
7. Flexión verbal. Construcións de infinitivo e de participio máis transparentes.	LAB3.5.1. Identifica as conxugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conxugación a partir do seu enunciado. LAB3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación. LAB3.6.1. Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa e modo indicativo. LAB3.6.4. Traduce correctamente ao galego e ao castelán diferentes formas verbais latinas.
8. Oración simple: oracións atributivas e predicativas.	LAB4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica as súas características.
9. Oración composta: oracións coordinadas.	LAB4.5.1. Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferéncias das oracións simples.

10. A familia romana.	LAB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, e analiza a través deles os estereotipos culturais da época en comparación cos actuais.
11. Mitoloxía e relixión.	LAB5.4.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinala os trazos que os caracterizan e establece relacións entre os deuses máis importantes. LAB5.5.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, e sinala as semellanzas e as principais diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos.
12. Análise morfolóxica e sintáctica.	LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.
13. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.	LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.
14. Iniciación ás técnicas de tradución.	LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.
15. Lectura comprensiva de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.	LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias. LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.
16. Producción de pequenos textos propios en lingua latina.	LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.
17. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia.	LAB7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia. LAB7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.

TERCEIRA AVALIACIÓN:

1. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	LAB.1.5.1. Identifica e diferencia palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos, en relación co termo de orixe.
2. Nocións básicas de evolución fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e ao castelán.	LAB.1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.
3. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.	LAB3.4.1. Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícaos segundo a súa categoría e a súa declinación. LAB3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.
4. Flexión verbal. Construcións de infinitivo e de participio máis transparentes.	LAB3.5.1. Identifica as conxugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conxugación a partir do seu enunciado. LAB3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e reconece a partir destas os modelos de conxugación. LAB3.6.1. Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa o modo indicativo, tanto do tema de presente como do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo. LAB3.6.3. Identifica formas non persoais do verbo, como o infinitivo de presente activo e o participio de perfecto. LAB3.6.4. Traduce correctamente ao galego e ao castelán diferentes formas verbais latinas.
5. Casos latinos.	LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración. LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.
6. Concordancia.	LAB4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.
7. Oración simple: oracións atributivas e predicativas.	LAB4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica as súas características.
8. Oración composta: oracións coordinadas.	LAB4.5.1. Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferéncias das oracións simples.

9. Construcións de infinitivo e de participio máis transparentes.	LAB4.6.1. Recoñece, dentro de frases e textos sinxelos, as construcións de infinitivo e participio máis transparentes, e analizaas e tradúceas correctamente.
10. Vida cotiá: vivenda, alimentación e indumentaria.	LAB5.6.1. Distingue e describe o modo de vida en Roma no ámbito privado, analizando os tipos de vivenda, alimentación, vestimenta e coidado persoal e contrasta os cos da actualidade.
11. Espectáculos públicos: teatro, circo e anfiteatro.	LAB5.7.1. Describe as características dos tipos de espectáculos públicos celebrados no teatro, no circo e no anfiteatro, valora o seu mantemento no mundo actual e sitúa nun mapa os teatros, os circos e os anfiteatros conservados máis importantes.
12. Análise morfolóxica e sintáctica	LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.
13. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.	LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.
14. Iniciación ás técnicas de tradución.	LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.
15. Lectura comprensiva de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.	LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.
16. Produción de pequenos textos propios en lingua latina.	LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.
17. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia.	LAB7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia. LAB7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.
18. Composición e derivación culta: lexemas, prefixos e sufixos. Locuciones latinas.	LAB7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua. LAB7.3.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado. LAB7.4.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas nun contexto adecuado cando se expresa na propia lingua.

6.3.- PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

As tres avaliacións que terán lugar ao longo do curso deberán permitir ao profesor coñecer o grao de asimilación por parte dos alumnos dos contidos explicados, realizar un seguimento personalizado do seu proceso de aprendizaxe e determinar as dificultades específicas. Para levar adiante esta avaliación se utilizarán como instrumentos a observación sistemática e a análise das producións dos alumnos (intervencións na clase, traballos, exercicios, etc.) e finalmente as probas específicas ou **EXAMES**. Empregando distintas fontes de información e presentación, entre elas as que ofrecen as TICs, os alumnos realizarán pequenos **TRABALLOS** de investigación sobre os contidos do BLOQUE 5 Roma: historia, cultura e civilización. O interese pola nosa disciplina, a atención ás explicacións, a realización das tarefas encomendadas e a participación activa nas **ACTIVIDADES DE AULA** tamén serán obxecto de avaliación e de cualificación.

En cada unha das avaliacións os alumnos e alumnas realizarán alomenos unha proba específica ou **EXAME** (a realizar, en xeral co apoio de material de consulta) no que se incluírán textos sinxelos e axeitados para a súa análise e tradución, cuestións sobre os contidos de morfoloxía e sintaxe traballados ao longo da avaliación e tamén do curso e preguntas (tipicamente, unha) sobre léxico. Este exame recibirá unha valoración máxima de **7 PUNTOS**. Sobre os contidos pertencentes ao **BLOQUE 5: ROMA: HISTORIA, CULTURA, ARTE E CIVILIZACIÓN** os alumnos e alumnas realizarán pequenos **TRABALLOS** de investigación, empregando distintas fontes de información e presentación, entre elas as que ofrecen as TICs, que recibirán unha cualificación prevista de **2 PUNTOS**. A realización das tarefas encomendadas e a participación activa nas actividades desenvolvidas na aula (**ACT**) recibirán unha valoración de **1 PUNTO**. A cualificación de cada avaliación será o resultado da suma das cualificacións obtidas na proba específica ou exame de avaliación, no traballo e a cualificación da actitude na aula, é dicir: **EXAME (70%) + TRABALLO (20%) + ACT (10%)= CUALIFICACIÓN DA AVALIACIÓN**.

Como é comprensible nunha disciplina das características da nosa a avaliación será continua, especialmente nos aspectos lingüísticos, polo que, na proba da 2ª avaliación, incluíranse contidos da 1ª e na proba da 3ª avaliación ou **AVALIACIÓN FINAL** incluíranse os contidos traballados ao longo de todo o curso.

Na avaliación extraordinaria de XUÑO, no caso de non ter superado a materia con anterioridade, os contidos de morfoloxía, sintaxe e tradución recibirán unha cualificación de 70% fronte ao 30% do resto (léxico, locucións latinas, historia e civilización).

6.4.- CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

1. Comprender e ser capaz de analizar morfosintácticamente e traducir textos breves e sinxelos.
2. Recoñecer en textos latinos sinxelos os elementos básicos da morfoloxía regular e da sintaxe da oración.
3. Identificar os aspectos máis importantes da historia do pobo romano e da súa presenza no noso país e recoñecer as pegadas da cultura romana en diversos aspectos da civilización actual.
4. Planificar e realizar, seguindo as pautas do profesor, algún traballo de investigación consultando fontes diversas e utilizando as TIC como ferramenta de organización e comunicación dos resultados.
5. Adquirir un pequeno vocabulario latino.
6. Participar activa e positivamente cos compañeiros e o profesor, realizar os exercicios traballos, e tarefas en xeral nos prazos establecidos e manter o caderno da materia actualizado e organizado.

6.5.- GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E INDICADORES DE LOGRO

BLOQUE DE CONTIDO	PORCENTAXE ASIGNADA AO BLOQUE	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES	POCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
BLOQUE 1.- O LATÍN, ORIXE DAS LINGUAS ROMANCES	5%	<ul style="list-style-type: none"> – Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa actualmente. – Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa. – Distinguir palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. – Coñecer regras fundamentais da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos. 	REALIZACIÓN DE EXERCICIOS DO LIBRO DE TEXTO (OU MATERIAL EQUIVALENTE) NA AULA E NA CASA
BLOQUE 2.- SISTEMA DA LINGUA LATINA: ELEMENTOS BÁSICOS	5%	<ul style="list-style-type: none"> – Coñecer a orixe do alfabeto nas linguas modernas e identificar os tipos de alfabeto empregados hoxe en día en Europa. – Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas de pronuncia en latín. 	LECTURA DE TEXTOS LATINOS EN VOZ ALTA
BLOQUE 3.- MORFOLOXÍA	20%	<ul style="list-style-type: none"> – Distinguir e clasificar tipos de palabras. – Comprender o concepto de declinación e conxugación. – Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinación, enuncialas e declinalas correctamente. – Coñecer as conxugacións, encadrar os verbos dentro da súa conxugación, enuncialos e conxugalos correctamente. 	REALIZACIÓN DE EXERCICIOS DO LIBRO DE TEXTO NA AULA EN A CASA EXAME

<p>BLOQUE 4.- SINTAXE</p>	<p>20%</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración. – Coñecer os nomes dos casos latinos e identificar as súas principais funcións na oración, e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente. – Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán. – Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple. – Distinguir as oracións simples das compostas. 	<p>REALIZACIÓN DE EJERCICIOS DO LIBRO DE TEXTO (OU MATERIAL EQUIVALENTE) NA AULA E NA CASA</p> <p>EXAME</p>
<p>BLOQUE 5.- HISTORIA, CULTURA E CIVILIZACIÓN</p>	<p>20%</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma, encadralos no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos. – Coñecer os trazos fundamentais da organización política e social de Roma. – Coñecer a composición da familia e os papeis asignados aos seus membros. – Coñecer os deuses, mitos e heroes latinos, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais. – Recoñecer os tipos de vivenda de Roma, a alimentación, a indumentaria e as normas de hixiene persoal. – Coñecer os espectáculos públicos realizados no teatro, no circo e no anfiteatro, e a súa relación co mundo actual. 	<p>REALIZACIÓN DE TRABALLOS EMPREGANDO FONTES DIVERSAS</p>
<p>BLOQUE 6.- TEXTOS</p>	<p>20%</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Aplicar coñecementos básicos de morfoloxía e sintaxe para iniciarse na interpretación, na tradución e na retroversión de frases de dificultade progresiva e textos adaptados. – Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias. – Utilizar correctamente os manuais de gramática e o dicionario, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan. 	<p>REALIZACIÓN DE EJERCICIOS DO LIBRO DE TEXTO (OU MATERIAL EQUIVALENTE) NA AULA E NA CASA</p> <p>EXAME</p>

BLOQUE 7.- LÉXICO	10%	<ul style="list-style-type: none"> – Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia. – Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos e sufixos que interveñen na composición e na derivación culta. – Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado. 	REALIZACIÓN DE EXERCICIOS DO LIBRO DE TEXTO (OU MATERIAL EQUIVALENTE) NA AULA E NA CASA EXAME
----------------------	-----	--	--

6.6.- CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

A metodoloxía debe ser activa e participativa. As tarefas principais do profesor han ser fomentar a creación dun ambiente adecuado de traballo e ser o guía e mediador que facilite a construción de aprendizaxes significativas, que leven a establecer relacións entre os coñecementos e experiencias previas e os novos contidos. Proporcionar oportunidades para poñer en práctica os coñecementos provocando nos alumnos a conciencia da funcionalidade do aprendido, é dicir, que o aprendido debe ter unha utilidade de aplicación á práctica e cara a realizar outras aprendizaxes (interdisciplinabilidade). Fomentar o emprego das novas tecnoloxías da información e da comunicación de xeito selectivo e crítico e contribuir ao desenvolvemento das competencias clave, e particularmente da competencia lingüística dos alumnos mediante a lectura en voz alta, a interpretación dos textos lidos, a produción de textos propios ou a exposición oral de traballos.

Os temas de **Cultura e Civilización** poderán ser ilustrados mediante a proxección dalgúns filmes de factura recente e de bastante boa calidade que, ademais de constatar que a Roma clásica segue a ser fonte de inspiración e motivo de interese, estimulan a curiosidade dos alumnos e engaden o atractivo de alterar ocasionalmente a rutina do traballo cotián.

6.7.- MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Ademais do material entregado ao alumnado, este poderán consultar na aula ou na biblioteca para realizar as súas investigacións libros de literatura, antoloxías de textos, dicionarios etimolóxicos, dicionarios mitolóxicos, dicionarios de latín. Tamén veremos algún filme para ilustrar temas específicos e visitaremos páxinas web na procura de información relevante, principalmente cara a elaboración de traballos.

Selección de filmes:

Troia (2004), Petersen, con Brad Pitt, Orlando Bloom, Eric Bana.

Rómulo e Remo (1961), Sergio Cibrucci, o seu argumento é o que máis se axusta á lenda orixinal.

Céntrase na rivalidade entre os dous xemelgos.

Xullo César (1953), J.L.Mankiewicz

Gladiator (2003), Scott, R.

Selección de páxinas web:

<http://www.mec.es>

<http://www.culturaclasica>

<http://sms-va.com/mdl-indx/internet.htm> Páxina de recursos de clásicas clasificados por temas.

<http://www.nti.educa.rcanaria.es/clasicas>

<http://www.rubens.anu.edu.au/classicalindex.html> Estupenda páxina de recursos de arte onde é posible ver en imáxenes, ademais de monumentos e obras coñecidas, os fondos de moitos museos.

<http://www.siue.edu/> Páxina que recolle en imáxenes a historia da vestimenta de todas as épocas e lugares e, por suposto, tamén de Roma.

<http://www.geocities.com/Athens/Forum/6946/images> Páxina con imáxenes de personaxes da Antigüidade ordenados alfabeticamente.

<http://www.personal.psu.edu./users/w/x/wxk116/romeball.html> Interesante percorrido con imáxenes sobre os xogos de pelota que se practicaban na Antigüidade.

<http://www.personal.psu.edu/users/w/x/wxk116/roma/rbgames.html> Descrición dos diversos xogos de mesa que se practicaban en Roma.

<http://argos.evansville.edu> Buscador específico sobre culturas antigas e historia medieval.

<http://www.uky.edu/ArtsSciences/Classics/gender.html> Materiais para o estudo da muller no mundo antigo.

6.8.- CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN

O curso de Latín de 4ª de ESO é unha introdución ao coñecemento por parte dos alumnos dos aspectos máis básicos da morfoloxía e da sintaxe latinas aínda que sen esquecer aspectos históricos e culturais. O material foi elixido precisamente polo seu enfoque da aprendizaxe seguindo un método natural, no que as regras morfosintácticas se deduzan da práctica da lectura e da tradución, facendo fincapé ao mesmo tempo no papel que o Latín e a civilización romana desempeñan como orixe das linguas romances e da cultura occidental, o que coñecemos como herdanza clásica.

En cada unha das tres avaliacións nas que se organiza o curso, os alumnos e alumnas realizarán alomenos unha proba específica ou **EXAME** por avaliación na que se incluírán textos moi sinxelos para analizar e traducir, cuestións sobre os contidos de morfoloxía e sintaxe traballados ao longo da avaliación e tamén do curso e unha pregunta sobre léxico. Os contidos lingüísticos recibirán maior atención e polo tanto tamén maior valoración (**70%** do total). Sobre os contidos pertencentes ao **BLOQUE 5: ROMA: HISTORIA, CULTURA, ARTE E CIVILIZACIÓN** os alumnos e alumnas realizarán pequenos **TRABALLOS** de investigación, empregando distintas fontes de información e presentación, entre elas as que ofrecen as TICs, que recibirán unha cualificación máxima dun **20%**. A realización das tarefas encomendadas e a participación activa nas actividades desenvolvidas na aula (**ACT**) recibirán unha valoración do **10%** restante. A cualificación de cada avaliación será o resultado da suma das cualificacións obtidas na proba específica ou exame de avaliación, no traballo e a cualificación da actitude na aula, é dicir: **EXAME + TRABALLO + ACT= CUALIFICACIÓN DA AVALIACIÓN**.

Polas condicións específicas da avaliación continua, a cualificación obtida na terceira avaliación ou **AVALIACIÓN FINAL** constituirá a cualificación do curso.

Na avaliación extraordinaria de XUÑO, exame único os contidos de morfoloxía, sintaxe e tradución recibirán unha cualificación de 70% fronte ao 30% do resto (léxico, locucións latinas, historia e civilización).

7.- RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

Tras considerar a opción máis conveniente para a recuperación do Latín de 1º e coa finalidade de que os alumnos e alumnas poidan obter a máxima puntuación posible cara á cualificación global do Bacharelato, decidimos realizar, antes do **Exame obrigatorio** conforme á Lei (mes de abril), outros dous **Exames opcionais** co mesmo formato e contidos que o de obrigado cumprimento. Os devanditos contidos estarán distribuídos entre os dous exames.

No caso de que os alumnos e alumnas superen estas probas quedarán eximidos de realizar o exame obrigatorio, aínda que poderán realizalo tamén se desexan mellorar a súa cualificación. As datas de realización dos exames opcionais e a distribución dos contidos serán consultadas e consensuadas cos alumnos pendentes co fin de que non se dean coincidencias con exames de avaliación e outros.

Ademáis, a superación da segunda avaliación de Latín II de 2º de Bacharelato, terá a consideración de superación da materia pendente de 1º de Bacharelato

Os exames seguirán un mesmo modelo e constarán de catro preguntas:

1ª.- Análise morfosintáctica e tradución de textos sinxelos onde aparezan os contidos morfosintácticos que suporá o 40% (**4 puntos**) da cualificación global do exame.

2ª.- Declinación de palabras ou grupos de concordancia. Recibirá o 25% (**2'5 puntos**) da cualificación global do exame.

3ª.- Conxugación de formas verbais das catro conxugacións regulares e do verbo **SUM**. Recibirá o 25% (**2'5 puntos**) da cualificación global do exame.

4ª.- Explicación e uso de locucións latinas. Recibirá o 10% (**1 punto**) da cualificación global do exame.

8.-AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE

A avaliación da práctica docente debe constituírse no xeito natural de revisar o noso traballo coa fin de melloralo e contextualizalo permanentemente.

Os criterios utilizados polo Departamento de Latín para avaliar a o proceso de ensino son os seguintes:

- 1.- A adecuación de obxectivos, contidos, criterios de avaliación ás características e necesidades do alumnado.
- 2.- A adecuación de procedementos e instrumentos de avaliación ás características e necesidades do alumnado.

Cando se considere que a programación é mellorable nestes aspectos, será necesaria unha reflexión por parte do Departamento que leve a atopar as causas do problema e a buscar solucións. Ditas accións de mellora recolleranse nas Actas do Departamento e na Memoria final de curso para reflectilas na Programación Didáctica do vindeiro curso.

- 3.- O grao de desenvolvemento da programación didáctica.

Se o grao de desenvolvemento da programación é inferior a un **75%** procederáse do mesmo xeito que no apartado anterior.

- 4.- As medidas de atención á diversidade foron axeitadas aos alumnos que as requiriron.

9.- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

En principio, no presente curso 2022-2023 non contamos entre os nosos alumnos con ningún que precise medidas de atención deseñadas especificamente polo Departamento de Latín.

10.- ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Son moitos os temas que dende a nosa materia poden ser abordados e tratados de xeito transversal tanto no nivel de 4º de ESO como nos cursos de Bacharelato: a situación da muller en Roma, a escravitude, a persecución por motivos relixiosos, a homosexualidade, a inxustiza social, a violencia nos espectáculos públicos, os conflitos políticos, a corrupción política, a guerra. Pero non todos son esencialmente negativos. As reflexións de carácter ético sobre a condición e as relacións humanas tamén están presentes en moitos autores latinos e cómpre subliñar que algúns dos valores fundamentais sobre os que se ergue a civilización occidental teñen a súa orixe en Roma.

Tentaremos reflexionar sobre todos eles cada vez que os temas traballados na clase o susciten. Esforzaremos en promover a resolución pacífica dos conflitos e os valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade entre os individuos sen discriminacións polo seu xénero, raza ou crenzas, o pluralismo político, o respecto aos dereitos humanos e ao Estado de dereito. Promoveremos o desenvolvemento do espírito emprendedor mediante actividades que fomenten a creatividade, a autonomía persoal, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico. A lectura e comentario de textos de autores latinos poden ser unha fonte moi interesante respecto da transversalidade.

11.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

O Departamento de Latín non ten previsto organizar de seu ningunha actividade complementaria ou extraescolar nopresente curso.

12.- INFORMACIÓN ÁS FAMILIAS

1. Como documentos pertencentes á Programación Xeral Anual do centro (PXA), todas as Programacións dos Departamentos Didácticos están a disposición do alumnado e das persoas ás que lles corresponda a súa titoría legal na Secretaría do Instituto.
2. Asemade todas as Programacións son publicadas na páxina web do Instituto.
3. Todo o profesorado do centro ten asignada no seu horario persoal unha hora semanal de **Titoría de Pais** co fin de ofrecer a información que se lle precise, aclarar dúbidas, atender reclamacións ou por calquera outro motivo que os pais ou titores legais consideren oportuno.

13.- REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS PARA A MELLORA DOS RESULTADOS ACADÉMICOS

A revisión da Programación Didáctica constitúe a finalidade última da Avaliación do proceso de ensino e da práctica docente. Con independencia de que haxa modificacións nos manuais ou libros de texto ou en calquera outro aspecto que faga obrigada unha revisión, é obvio que os resultados obtidos no presente curso académico han ser sempre obxecto de reflexión cara a elaboración da Programación do curso vindeiro.

Coa fin de facer unha análise máis ponderada dos resultados obtidos o Departamento de Latín deseñou este instrumento de autoavaliación :

1. Foi axeitada a distribución temporal dos contidos por avaliacións.
2. Aplicouse a metodoloxía didáctica programada.
3. Tivéronse en conta os coñecementos e aprendizaxes básicos necesarios para aprobar a materia.
4. Aplicáronse os procedementos e instrumentos de avaliación programados e os criterios de cualificación.
5. Foron axeitadas as medidas de atención á diversidade aos alumnos que as requiriron.
6. Leváronse a cabo as actividades de recuperación de materias pendentes de cursos anteriores.
7. Realizáronse medidas de reforzo educativo dirixidas aos alumnos que presentaban dificultades deaprendizaxe.
8. Utilizáronse os materiais e recursos didácticos programados.
9. Realizáronse as actividades complementarias e extraescolares programadas.
10. Os resultados deste curso académico foron mellores cós do curso pasado.

14.- PLAN DE CONTINXENCIA PARA UN ENSINO SEMIPRESENCIAL

Ante un posible confinamento parcial que nos conduza a un ensino semipresencial serán postas en práctica as seguintes medidas:

1.- A comunicación co alumnado farase vía telemática e/ou presencial. No primeiro caso serán utilizadas as plataformas habilitadas para tal fin (aula virtual, G Suite, Cisco Webex...) e de ser necesario o correo electrónico.

Os materiais imprescindibles para un correcto desenvolvemento do curso (apuntamentos, enlaces, vídeos, actividades...), serán publicados nas devanditas plataformas, especialmente no caso das materias que carecen de libro de texto.

2.- A docencia presencial será destinada especialmente a explicar materia de difícil comprensión, a resolver dúbidas e á realización e corrección de exercicios.

3. O alumnado en corentena será supervisado individualmente e se lle indicará a materia que debe estudar e as tarefas que debe realizar.

4. Se for posible, os exames serán realizados de forma presencial.

5. Os procedementos, instrumentos de avaliación e os criterios de cualificación serán os mesmos que os establecidos para o ensino presencial.

15.- PLAN DE CONTINXENCIA PARA UN ENSINO NON PRESENCIAL

En situación de confinamento total os procedementos serán os seguintes:

1. A comunicación co alumnado e a docencia serán telemáticas a través das plataformas habilitadas para tal fin (aula virtual, G Suite, Cisco Webex,) e, de ser necesario, o correo electrónico.

2. Nas asignaturas que carecen de libro de texto os materiais imprescindibles para un correcto desenvolvemento do curso (apuntamentos, enlaces, vídeos, actividades...), serán publicados nas devanditas plataformas. Se hai libro de texto, será suficiente con publicar guións e instrucións de traballo e actividades e materiais complementarios.

3. O profesorado realizará o seguimento do alumnado impartindo os coñecementos da materia de xeito virtual a través das plataformas dispoñibles, ben achegados polo profesorado ou ben os que poña a disposición a Consellería. Igualmente o/a profesor/a poderá poñer tarefas ao alumnado que reforen co contido da materia ou a avaliación continua da mesma.

4.-O alumnado entregará as actividades e/ou traballos no prazo fixado polo profesorado. De non ser así, se considerará un “non presentado” e non se outorgará a puntuación por realización de actividades.

5.- No que respecta aos exames telemáticos seguiranse os seguintes procedementos:

- O alumnado será convocado individual ou colectivamente mediante as plataformas citadas anteriormente coas indicacións precisas para realizalos (duración, tipo de exame...).

- O alumno terá que dispor dun dispositivo con cámara e micrófono e unha conexión estable a internet e debe estar só no cuarto e fronte a pantalla.
- Se o exame é manuscrito, só pode ter a man folios e bolígrafos. Se é en computador, esto é o único que pode usar. Estas normas poden variar se o profesor o permite ou o esixe.

- Se durante a realización do exame é observada algunha irregularidade que faga dubidar da súa transparencia, o exame será cualificado cun 0.

- Os exames poderán ser gravados como documento para a súa posterior corrección e garantir a obxectividade do proceso.

- Os procedementos e instrumentos de avaliación e os criterios de cualificación serán os mesmos que os establecidos para o ensino presencial.

Juan José San Luis Carbón (Xefe do Departamento de Latín)